

VĒSTURES AVOTI

Līga Lapa

SKOLOTĀJI VIDZEMES GUBERŅAS LAUKU PAGASTOS PĒC 1905. GADA REVOLŪCIJAS

Pārkrievošanas politika Krievijas impērijā un īpaši tās nomalēs, kas sākās 19. gadsimta 80. gados, 1905. gada revolūcijas priekšvakarā bija sasniegusi augstāko pakāpi, un dzimtā valoda no mācību iestādēm Baltijā tika gandrīz pilnīgi izskausta. Agresīvā rusifikācija savu mērķi būtībā nesasniedza, tikai degradēja izglītības sistēmu. Pētnieks Detlefs Henings kā revolūcijas priekšnoteikumus ir uzsvēris šīs impērijas Baltijas provinču atšķirīgo modernizācijas pakāpi, ko noteica agrāk veiktā dzimtbūšanas atcelšana, ostas pilsētu attīstība, samērā labi izglītotas strādnieku šķiras izveidošanās, tiesību un izglītības sistēmas rašanās, kur necīga vieta palika analfabētismam, modernu rūpniecības uzņēmumu veidošana, kas visumā bija Rietumeiropas līmenī un būtiski atšķīrās no pārējās Krievijas impērijas.¹ Tomēr izglītības sistēmas trūkumus, kas kopumā neapmierināja strauji augošo industriālo sabiedrību, visasāk izjuta šīs sistēmas pārstāvji – skolotāji. Viņu mēģinājumi veidot nelegālas organizācijas vērojami 20. gadsimta pašā sākumā – 1903., 1904. gadā Rīgā Jonatāna biedrības un Pārdaugavas labdarības biedrības paspārnē. 1904. gada augustā un 1905. gada februārī vairākās plašās nelegālās skolotāju sapulcēs tika apspriests skolu un pedagogu stāvoklis pilsētās un laukos, pēdējā sapulcē izdevās kopīgi vienoties par jaunās skolu programmas pamatprincipiem. Programmu tālāk izstrādāja skolotāji Indriķis Ritiņš, Juris Plāķis, Fricis Čubis, Fricis Silarājs, bet pēdējā variantā rediģēja un noslīpēja publicists Jānis Asars.² Šī programma ar nosaukumu “Mūsu tautskola” iznāca atsevišķā brošūrā 1905. gada augustā un vēstures literatūrā reizēm tiek dēvēta par Asara programmu.³ To akceptēja un pieņēma arī Latvijas tautskolotāju 1. kongress, kas notika 1905. gada 10.–15. novembrī. Kongress par galveno tālākās rīcības

orgānu ievēlēja centrālo biroju, par kura locekļiem kļuva 15 skolotāji. Birojs mēģināja risināt arī citu sasāpējušu jautājumu – par skolotāju profesionālo organizāciju izveidošanu, kas aizstāvētu skolotāju profesionālās un tiesiskās intereses.

Kopumā 1905. gada rudenī skolotāji bija politiski aktīva sabiedrības daļa, bieži skolu telpās notika sapulces, kurās vietējai sabiedrībai izskaidroja politiskus jautājumus. Skolotājus nereti ievēlēja pagastu jaunajos varas orgānos – rīcības komitejās, tikpat bieži skolotāji bija arī nelegālo sociāldemokrātisko organizāciju biedri. Tāpēc, ienākot soda ekspedīcijām, pirms tiesiskās izmeklēšanas represijas vērsās tieši pret šo aktīvāko sabiedrības daļu. Skolotāju profesijas pārstāvji ir gan starp soda ekspedīcijas nogalinātajiem, gan apcietinātajiem, gan aizbēgušajiem, un 1905., 1906. gada ziemā Latvijas laukos daudzas skolas bija slēgtas.

Atsākot darboties vecajām, cara administrācijas akceptētajām pagastu valdēm, to galvenais uzdevums bija, neskatoties uz visām represijām, mēģināt ievirzīt pagasta dzīvi daudz maz normālā gultnē – nokārtot nodokļu parādus, sakārtot vietumis izpostīto pagasta dokumentāciju un arī atjaunot izglītības iestāžu darbu. Pagastu centieni aizpildīt brīvās pedagogu vietas un atsākt skolās mācības sadūrās ar nu jau nelegālā skolotāju biroja pretdarbību, kas pieprasīja solidāri izturēties pret represētajiem un vajātajiem skolotājiem un viņu vietā nevienu nepieņemt. Nelegālā biroja, kas kopš ievēlēšanas pauda savu ciešu saistību ar Latviešu sociāldemokrātisko strādnieku partiju, darbības aktivizēšanās vērojama 1906. gada pavasarī, kad soda ekspedīciju darbība nedaudz aprīma. Vietās, kur represētā vai aizbēgušā pedagoga vietu mēģināja ieņemt tā amata biedrs, pretendents nācās gan apliecināt savu politisko uzticamību un lojalitāti patvaldībai, gan sastapties ar pilnīgi negatīvu un naidīgu attieksmi no nelegālā skolotāju biroja puses.

Vidzemes guberņas žandarmērijas pārvaldes fondā glabājas dažādu resoru sarakste par Katlakalna Krusta skolas skolotāju Kārli Rudzīti, kurš mēģināja stāties sava kolēģa Augusta Zvejnieka vietā,⁴ kurš ir minēts arī tālāk publicētajā dokumentā. 1906. gada 15. jūlijā pie K. Rudzīša ieradās divi jauni cilvēki un nodeva vēstuli no nelegālā skolotāju biroja, kurā bija rakstīts, ka skolotāja vieta jāatstāj. K. Rudzītis savukārt paskaidroja, ka uz šo vietu pretendē-

jis pēc A. Zvejnieka personīga ieteikuma un nepavisam nejūtas vainīgs. Nelūgtie viesi aizgāja, bet pēc dažām dienām K. Rudzītis saņēma vēstuli no skolotāja biroja, kurā bija teikts, ka visiem skolotājiem, kas stājušies darbā pēc 1906. gada 1. janvāra, ir publiski jāpaskaidro, kādā veidā tikuši darbā un kas noticis ar priekšgājēju. Vēstulē tika uzsvērts: “Ja Jūs esat cilvēks ar veselu prātu, tad apdomājiet savus darbus, par kuriem reiz atbilde būs jādod: jūs esat iekārojuši sava tuvākā namu, gribat atņemt zināmu maizi un viņu bez pajumtes atstāt. Zvejnieks Katlakalna skolu nav savvaļīgi atstājis, bet no birokrātijas ķelneriem – vācu negantajiem kultūrtrēģeriem, tautas bendēm – ir bijis spiests no vietas atteikties. Darāt, kā Jūs vēlaties – tā ir Jūsu apziņas lieta. Tik ziniet: katram darbam ir sava alga. Iegaumējat arī to, ka reiz jums nāksies stāvēt bargas tiesas priekšā, kur ar taisnības iemesliem nevarēsāt vairs savas mantkārīgas rokas šķīstas darīt. Katlakalns Jums var būt par Isabeles asins tīrumu!”⁵ K. Rudzītis iesniedza atlūgumu un no šī darba aizgāja.

Arhīva materiālos līdzīgas ziņas ir atrodamas par Vecpiebalgas draudzes skolas skolotāju Jāni Sliedi, kuram birojs lika pamest darbu skolā, kaut arī viņš personīgi soda ekspedīcijas darbības dēļ bija cietis ievērojamus materiālus zaudējumus – 1906. gada 6. janvārī, kad ar vairākiem lielgabalu šāvieniem tika sagrauta skolas ēka, gāja bojā visa skolotāja iedzīve. Savukārt Jaungulbenes divklasses ministrijas skolas pārzinis Jānis Mālītis 1906. gada 2. augustā bija saņēmis draudu vēstuli no sociāldemokrātiskās lauku organizācijas: “Mēs latviešu lauku sociāldemokrāti pavēlam skolu [...] trīs dienu laikā uz nezināmu laiku slēgt. Ja šī mūsu pavēle netiks izpildīta, visiem skolotājiem tiks piespriests nāves sods. Skolnieki, kas tajā laikā apmeklēs skolu, tiks nonāvēti. LSDSP. Latviešu lauku sociālistu revolucionāru partija.”⁶ Par darbību revolūcijas dienās J. Mālīti soda ekspedīcija jau bija sodījusi ar miesas sodu, bet no “lauku sociālistu” partijas izrēķināšanās, kas visticamāk bija Latviešu sociāldemokrātu savienības organizācija, viņu, iespējams, paglāba arests 1906. gada rudenī. To, ka šādus draudus varēja izpildīt, rāda Kastrānes pagasta skolas skolotāja Jāņa Knaģa liktenis, kuru 1906. gada 26. augusta vakarā kopā ar sievu Jūliju nošāva mežabrāļi, atstājot trīs bērnus deviņu, sešu un četrus gadu vecumā.

Nelegālais skolotāju birojs mēģināja ietekmēt arī Rīgas pilsētas skolu pedagogus. Tā 1906. gada novembrī nelegālo lapiņu veidā tika izplatīts biroja uzsaukums skolēniem un vecākiem, aicinot sekot lauku skolotāju piemēram un boikotēt daudzus skolotājus: “Šausmīgu ainu mums atklāj Rīgas skolotāju kolēģija! Abinieki un rāpuļi, izvirtumi un netikļi – tikai ne tautskolotāji – ir tie, kam no reakcionārās pilsētas valdes skolu kolēģijas un skolu kuratorijām nodota mūsu bērnu, mūsu jaunatnes audzināšana.”⁷ Tālāk vārdos tika nosaukti un arī raksturoti 24 pilsētas elementārskolu un 8 vidusskolu pedagogi, kurus aicināja atstāt ieņemtās vietas.

Vidzemes guberņas žandarmērijas pārvaldes fonda dokumenti liecina, ka 1907. gada pavasarī skolotāju biroja darbība tika apturēta, tā aktīvākie locekļi arestēti, mēģinājums biroja darbu atjaunot bija nesekmīgs. Atsevišķus biroja locekļus – Pēteri Doku, Kārli Dēķenu, Nikolaju Kalniņu un Aneti Bērziņu, pie kuras dzīvoklī Dzirnau ielā 16 atrada biroja dokumentus, tiesāja Viļņas kara apgabala tiesa Rīgā 1909. gada 20. jūnijā. N. Kalniņš un P. Doks tika notiesāti ar visu tiesību atņemšanu un izsūtīšanu uz Sibīriju, bet K. Dēķens un A. Bērziņa pierādījumu trūkuma dēļ tika attaisnoti.⁸

Publicētais dokuments par stāvokli Rīgas apriņķa lauku pagastos, iespējams, radies situācijā, kad guberņas administrācija pūlējās iegūt daudz maz patiesu priekšstatu par to, kas notiek laukos izglītības jomā un vai izdevies sociāldemokrātisko organizāciju ietekmi salauzt. Informāciju apriņķa priekšnieks Platons Žilinskis visticamāk saņēmis no pagastu valdēm, un visai skaidri iezīmējas tendence izvairīgi apiet vai noklusēt daudzu skolotāju revolucionārās aktivitātes 1905. gada laikā, lai izvairītos no jau tā plašajām represijām. Jāpiebilst, ka šajā situācijā visvairāk cieta skolas vecuma bērni, kuriem šajā laikā bija liegta iespēja gūt izglītību.

**Rīgas apriņķa priekšnieka [Platona Žilinska] ziņojums
Vidzemes guberņas žandarmērijas pārvaldes priekšniekam
par stāvokli apriņķa lauku pagastos**

Skolotāju saraksts, kas pašreiz atrodas dienestā Rīgas apriņķī, un
arī tie, kas 1905. un 1906. gadā atstājuši savu darbu

[Oriģinālā dokumentā teksts izkārtots trīs ailēs: pirmā – izglītības iestādes nosaukums; otrā – pašreizējā skolotāja vai skolotājas vārds, uzvārds, tēvvard; trešā – skolotāja vai skolotājas vārds, uzvārds un tēvvard, kas pametuši darbu 1905., 1906. gadā, norādot arī iemeslu un to, kur minētais pedagogs atrodas dokumenta sagatavošanas brīdī.]

I. Ādažu pagasts.⁹

Ādažu pagasta skola: Roberts Everts, Allis Jānis Jēkaba d.

Garkalnes pagasta skola: Kalniņš Jānis Jāņa d.

Berģu pagasta skola: Robežnieks Miķelis Kristapa d.

Ādažu draudzes skola: Bāliņš Ansis.

Bijušais Ādažu pagasta skolas skolotājs Kārlis Cimže atstāja darbu 1906. gadā ap 16. janvāri sakarā ar soda ekspedīcijas ierašanos. Aiziešanas iemesli un atrašanās vieta nav zināma. Ticis izvēlēts par revolucionārās rīcības komitejas priekšsēdētāju. Acīmredzot tas ir aiziešanas iemesls.¹⁰

II. Aderkašu pagasts.

Pagasta skola pie Taukātnītes: Kļaviņš Mārtiņš.

Berģs Ivans atstāja darbu 1906. gadā pēc soda ekspedīcijas pieprasījuma, pašlaik ir skolotājs Ikšķiles pagastā.¹¹

Taurupes pagasta skola: vakance.

Taurupes skolotāju Pēteri Kalniņu 1905. gadā revolucionāri nogalināja.¹²

Pareizticīgo draudzes skola: Ozoliņš Ivans Ādama d.

Aderkašu Madlienas skola: Tomsons Hristiāns.

Ivans Bičevskis atstāja darbu 1905. gada maijā pēc paša vēlēšanās, kur tagad atrodas, nav zināms.

III. Allažu pagasts.

Draudzes skola: Ārents Pēteris, Kārkliņa Anna.

Pagasta skola: Jansons Jānis Gustava d., Brimmerberga Marija.

Darbu nav atstājuši.

IV. Meņģeles pagasts.

Meņģeles luterāņu skola: Lancmanis Zelmārs Anša d., Zilbers Pauls Friča d.

Darbu nav atstājuši.

Meņģeles pareizticīgo palīgskola: Jansons Kirils Kirila d.

Kalniņš Jēkabs Pētera d. atstāja skolotāja darbu, jo tika ievēlēts par pagasta rakstvedi sakarā ar bijušā rakstveža Pjotra Kaļša aiziešanu. Ienākot karaspēkam, Kalniņš 1905. gada beigās aizbēga nezināmā virzienā, dzīvesvieta nav zināma.

V. Aizkraukles pagasts.

Aizkraukles draudzes skola: Baldaus Pēteris Jāņa d.

1905. un 1906. gadā bijis skolotājs Aizkraukles draudzes skolā.

Aizkraukles pagasta skola: Muižnieks Bernhards Dāvja d.¹³

Skolotājs Muižnieks Bernhards Dāvja d. no 1906. gada 14. septembra līdz 1907. gada 2. maijam dzīvoja Kurzemes guberņā, jo tika administratīvā kārtā no Vidzemes guberņas izsūtīts.

VI. Bebru pagasts.

Vecbebru pagasta skola: Jaunuzoliņš Miķelis Andreja d.

Ir skolotājs šajā skolā jau 25 gadus.

Jaunbebru pagasta skola: Zeltiņš Pēteris Jegora d.

Ir skolotājs šajā skolā jau 13 gadus.

VII. Bīriņu pagasts.

Pēterupes draudzes skola: Bebris Antons.

Bīriņu pagasta skola: Laursons Eduards Ivana d., Priedītis Andrejs Kristapa d.

Ārciema pagasta skola: Lukstiņš Ādolfs Teņa d.

1905. un 1906. gadā skolotāji ir bijuši tie paši.

VIII. Bolderājas pagasts.

Valdības sākumskola: Doroškevičs Vasilijš Nikolaja d., Gruzna Aleksandrs Georga d., Līcis Elizabete Pētera m.

Bolderājas, Daugavgrīvas privātā sākumskola: Rubīns Henrihs Augusta d., Rubīna Hildegarde Jegora m.

Nav bijuši.

Tautas izglītības ministrijas Bolderājas divu klašu lauku skola: Ozoliņš Voldemārs Pētera d., Miroļubovs Nikolajs Alekseja d., Stirna Adelīna Pētera m.

Mačiņš Žanis aizgājis pēc paša vēlēšanās.¹⁴

Grīnbergs Ivans aizgājis pēc paša vēlēšanās.

Iklaušs Pēteris – aizgājis, iemesls nav zināms.

Viegliņš Ivans – aizgājis, iemesls nav zināms.

Upītis Dāvids Pētera d. – aizgājis, iemesls nav zināms.

Andersons Zelma – aizgājusi, iemesls nav zināms.

Vasiļjeva S. – aizgājusi, iemesls nav zināms.

Viņu pašreizējā atrašanās vieta nav zināma.

Voleru pagasta skola: Kārkliņš Augusts Jāņa d.

Straupmanis Fricis Kristofora d., aizgājis pēc paša vēlēšanās, pašlaik atrodas Rīgā.

IX. Vidrižu pagasts.

Vidrižu Marijas skola: Goba Antons Ivana d., Cabulis Kārlis Oskars Pētera d.

Sville Pēteris Jura d. bija 1905. un 1906. gadā otrais skolotājs Marijas skolā. Mācību gada beigās brīvprātīgi atstāja šo darbu. Ir iegūtas ziņas, ka viņš ir skolotājs Kokneses pagastā.

Igates skola: Neimanis Jānis Eduards Anša d.

X. Doles pagasts.

Doles draudzes skola: Ramanis Viktors Pētera d., Leitis Pēteris Ivana d.

Sēja Pēteris Ivana d. atstāja šo amatu 1905. gadā nezināmu iemeslu dēļ, kur tagad atrodas, nav zināms.¹⁵

Doles salas pagasta skola: Zanders Jānis Jāņa d., Mežiņš Nikolajs Ivana d.

Skolotāja Steņģis Anna Jēkaba m. atstāja darbu 1905. gadā nezināmu iemeslu dēļ, kur tagad atrodas, nav zināms.

Doles Pulkarnes pagasta skola: Leins Kārlis, Razena Kristīne Pētera m.

Skolotājs Šmits Kristaps,¹⁶ skolotājs Godelis Jēkabs¹⁷ atstāja darbu 1905. gadā nezināmu iemeslu dēļ, kur tagad atrodas, nav zināms.

Dolmaņa privātā sākumskola: Dolmanis Pēteris Pētera d.

XI. Dreiliņu pagasts.

Dreiliņu Biķernieku skola: Lūļa Heinrihs Andreja d., palīgi Lūļa Vera Ivana m., Putniņa Zelma Kārļa m.

Kārlis Jaunzems,¹⁸ viņa palīgi Pēteris Vanags, Fricis Silarājs,¹⁹ Jēkabs Daudzešāns, Marija Makarova, Amālija Broka. Viņi atstāja darbu 1905. gadā, kur tagad atrodas, nav zināms.

XII. Siguldas pagasts.

Siguldas pagasta skola: Saulītis Kārlis Kārļa d., Grīnvalde Rozālija Kārļa m.

Saliņš Jānis Jāņa d. iestājās taksatoru klasē Gorkos.

Jūdažu pagasta skola: Akmentiņš Voldemārs Pētera d.

Siguldas draudzes skola: Venners Pēteris Pētera d., Sināts Oto Kārļa d.

Mežulis Pēteris Dāvida d. pēc paša vēlēšanās pārgājis uz Pal-smanes draudzes skolu.

XIII. Ikšķiles pagasts.

Draudzes skola: Putra Fjodors Kārļa d.

Knors Bruno Kārļa d. aizgājis par skolotāju uz Rīgu.

Elkšņēnu skola: Bergs Ivans Ivana d.

Paulītis Toms Pētera d. administratīvā kārtā izraidīts no Balti-
jas, dzīvo Pleskavā.

Pastorāta skola: Gulbis Kārlis Ivana d.

1905. un 1906. gadā skolotājs bijis tas pats.

Ķekavas skola: Miezītis Pēteris Ivana d.

1905. un 1906. gadā skolotājs bijis tas pats.

Turkalnes skola: Kleperis Ādolfs Jēkaba d.

Volfmanis Jānis kā revolucionārās kustības dalībnieks aizbē-
dzis, ienākot soda ekspedīcijai. Atrašanās vieta nav zināma.²⁰

Tīnūžu skola: Jānītis Ivans Pētera d.

Šmits Pēteris Andreja d. kā revolucionārās kustības dalībnieks
aizbēdzis, ienākot soda ekspedīcijai. Atrašanās vieta nav zināma.

Ikšķiles pareizticīgo draudzes skola: Deksnis Matvejs Miheja d.,
Brimmenbergs Pēteris.

Strādāja arī 1905. un 1906. gadā.

XIV. Kastrānes pagasts.

Viešnekalna pareizticīgo palīgskola: Feders Jānis Jura d., palīgs
Lielmežs Andrejs Ādama d.²¹

Kastrānes pagasta skola: Odziņš Jānis Jāņa d.

Apmanis Reinis Andreja d. pats atteicās no amata un tagad
strādā Rīgā.

Vatrānes pagasta skola: Vinkmanis Augusts Kārļa d.
Knaģis Jānis Jāņa d. augustā tika no ļaundariem nošauts.²²

XV. Katlakalna pagasts.

Plavniekkalna baznīcas skola: Brakšis Ivans.

Mertensa Lilija atstāja darbu no 1905. gada Ziemassvētkiem, pašlaik strādā par skolotāju Rīgā. Iemesls nav zināms.

Krusta baznīcas skola: Lože Jūlijs.

Zvejnieks Augusts atstāja darbu 1906. gada jūlijā, pēc tam strādājis par skolotāju mazgadīgo labošanas darbu iestādē Ropažos. 1907. gada februārī miris Rīgas pilsētas slimnīcā.²³

Katlakalna baznīcas skola: Miķelis Zariņš.

XVI. Ķeipenes pagasts.

Madlienas draudzes skola: Putraims Augusts Kriša d., Volkovs Augusts Gustava d., Kāna Milda Ivana m.

Ūdre Ernests Pētera d., Kauls, arī Knohs Kārlis Gotfrīds Friča d., Šilings Nikolajs Roberta d., Strazdiņš. No viņiem Ūdre tagad dzīvo Liepājā, Knohs aizbraucis nezināmā virzienā, Šilings dzīvo Lēdmanē, Strazdiņš Koknesē, aizgājuši no darba, jo ļaundari draudējuši ar viņiem izrēķināties.

Ķeipenes pagasta skola: Lukstiņš Pēteris Eduards Ivana d.

Lindenbergs Jūlijs saņēmis norīkojumu uz jaunu darba vietu Āgenskalna elementārskolā.

XVII. Ķēču pagasts.

Ķēču luterāņu pagasta skola: vakance.

1905. gada beigās Kalniņš Jēkabs tika nošauts Bebru pagastā.

Kaņeps Eduards Andreja d. 1907. gada pavasarī administratīvā kārtā tika izsūtīts uz Vjatkas guberņu.

Ķēču pagasta pareizticīgo skola: Ziemeļis Antons.

Kalniņš Jēkabs 1906. gadā aizbēdzis, pašreizējā atrašanās vieta nav zināma.²⁴

Annasmuižas pagasta luterāņu draudzes skola: Blumentāls Gustavs Alekseja d.

Annasmuižas pagasta pareizticīgo skola: Ķuzis Pēteris Jāņa d.

XVIII. Krapes pagasts.

Krapes pagasta luterāņu skola: Gedovskis Fricis Kristapa d., Mangols Johans Johana d.

Ozoliņš Voldemārs atstāja vietu mazā atalgojuma dēļ, pārgājis uz Bolderājas lauku ministrijas skolu.

Viskāles pagasta luterāņu skola: Liepiņš Bernhards Mārtiņa d.

Liepiņš Ivans Pētera d. vietu atstāja sakarā ar to, ka Viskāles palīgskolu pievienoja Kokneses pareizticīgo draudzes skolai, kur strādā pašlaik par skolotāju.

Krapes pareizticīgo draudzes baznīcas skola: Veselis Aleksandrs Ambrozija d., Lācars Augusts Jēkaba d.

Ūdris Vladimirs Andreja d. atstāja darbu nezināmu iemeslu dēļ, viņa atrašanās vieta nav zināma.

XIX. Krimuldas pagasts.

Krimuldas draudzes skola: Saulītis Mārtiņš Mārtiņa d., viņa palīgs Eduards Rudzītis.

Krimuldas pagasta skola: Kupče Fricis Indriķa d.

Englārtes pagasta skola: Millers Antons Andža d.

Englārtes pagasta skolas skolotājs Bielis Indriķis Friča d. 1905. gadā pārgāja darbā uz Jelgavu par kroņa I pakāpes ebreju skolas uzraugu.

Englārtes skolas skolotājs Kaņeps Ernests Andreja d. par politisku neuzticamību 1906. gada decembrī izsūtīts uz 4 gadiem uz Tobeļskas guberņu policijas uzraudzībā.²⁵

XX. Kokneses pagasts.

Kokneses pagasta skola: Āriņš Pēteris Ābrama d., Balode Šarlotē Pētera m.

Skolotājs Malta Pēteris Indriķa d. pašlaik atrodas Rīgā Centrālcietaumā,²⁶ Jānis Brazovskis aizbēdzis nezināmā virzienā.²⁷

Bilšteinas skola: Sville Pēteris Jura d., Antons Pēteris.

Zilberts Vilhelms pārgājis darbā par skolotāju uz Liepāju, Dauge Pēteris Pētera d. no darba aizgājis brīvprātīgi, kur atrodas, nav zināms.

XXI. Lēdmanes pagasts.

Lēdmanes pagasta skola: Šillings Nikolajs Ramberta d.

Miesnieks Pēteris Anša d., viņam 1905. gadā nezināms cilvēks pāršāvis roku, ārstējies Rīgā, aizbraucis uz pastāvīgu dzīvesvietu Jaunpiebalgas pagastā.²⁸

XXII. Lielais pagasts.

Lielā pagasta luterāņu skola: Leimanis Ernests Kārļa d.

Lielā pagasta skolas skolotājs Zēmanis Jānis 1905. gada beigās slepeni aizbraucis, iemesls un tagadējā atrašanās vieta pagasta valdei nav zināma.

Zādzēnes luterāņu skola: Lubānietis Andrejs Jura d.²⁹

Lauberes luterāņu pagasta skola: Veckāja Georgs Anša d.

Ozolu luterāņu pagasta skola: Kjurzēns Pēteris Borisa d.

Lauberes pareizticīgo palīgskola: Kārkliņš Andrejs Jāņa d.

XXIII. Lielvārdes pagasts.

Lielvārdes draudzes skola: Topse Ernests Jāņa d., Zālītis Augusts Jāņa d.

Lielvārdes pagasta luterāņu Ogres skola: Dindonis Jānis Reiņa d.

Lielvārdes pagasta luterāņu Daugavas skola: Jogis Jānis Jēkaba d.

Lieljumpravas pareizticīgo draudzes skola: Žuniņš Johans Johana d., Aveniņš Augustīns Joanna d.

Doriņš Aleksandrs Pētera d. atstājis darbu, iemesls un atrašanās vieta nav zināma.

XXIV. Lēdurgas pagasts.

Lēdurgas pareizticīgo skola: Āboliņš Pēteris Ivana d., Sniedze Augusts Ivana d.

Feldmanis Nikolajs Matveja d. 1906. gadā aizgājis uz Saldu pēc paša vēlēšanās, Lasis Ivans Andreja d. pēc paša vēlēšanās pārcēlies dzīvot uz Rīgu.

Luterāņu draudzes skola: Moors Georgs Pētera d., Hartmanis Kārlis Eduarda d.

Lēdurgas luterāņu pagasta skola: Zvirgzdiņš Jānis Pidriķa d., Zvirgzdiņa Alvīne Pidriķa m.

Piegāza Emma Mārtiņa m. pēc pašas vēlēšanās 1906. gadā pārgāja strādāt uz Aizkraukles draudzes skolu.³⁰

Inciema luterāņu draudzes skola: Kreišmanis Artūrs Jāņa d.

Aijažu luterāņu pagasta skola: Rozenbergs Jēkabs Jāņa d.

Kosa Juris 1905. gada vasarā pēc paša vēlēšanās pārgāja uz Rīgu.³¹

XXV. Mangaļu pagasts.

Daugavgrīvas draudzes skola: Brēmanis Kārlis Jēkaba d., Gangis Krišs Kārļa d.

Lamberts Miķelis 1906. gada janvārī aizbēga no soda ekspedīcijas, atgriezies 1906. gada rudenī, pašlaik strādā par skolotāju.

Mangaļu draudzes skola: Ozoliņš Vilhelms Jāņa d., Freidenbergs Eduards Ivana d.

Milgrāvja muižas skola: Risbergs Gustavs Ādama d., Olte Jānis Jāņa d.

Rinka Marta Pētera m. 1906. gada janvārī aizbēga no soda ekspedīcijas, pašlaik atrodas Mīlgrāvī Vakildu mājās, strādā par palīgskolotāju Dombrovska fabrikā.³²

Mangaļu jūrskola: Breikšs Ivans Romana d.,³³ Verners Andrejs Andreja d., Žagars Alfreds Mihaila d., Breikšs Ēriks Ivana d., Rudze Kārlis Krišjāņa d., Kalniņš Ernests Mārta d., Vītoļiņš Boriss Andreja d.

Augusta Dombrovska rūpnīcas skola: Lamberts Miķelis Mārta d., Ape Jānis Jāņa d.

XXVI. Mālpils pagasts.

Pagasta luterāņu skola: Balgalvis Pēteris Romana d., Mednis Fricis Dāvida d.

Pagasta Kikutu skola: Lukstiņš Adams Teņa d.

Mālpils draudzes skola: Kaspars Fricis Matveja d., Iklavs Pēteris Adama d.

Hartmanis Rūdolfs Jēkabs Jāņa d. tagad skolotājs Kurzemes guberņas Jaunsvirlaukas pagastā.

XXVII. Mores pagasts.

Mores pareizticīgo pagasta skola: Garzubova Olga Aleksandra m.

Mores luterāņu pagasta skola: Grīnbergs Kārlis Fridriha d.

Akenstakes luterāņu pagasta skola: Kaktiņš Jānis.

Visi skolotāji pagastā strādāja jau pirms 1905. gada.

XXVIII. Nītaures pagasts.

Nītaures pareizticīgo divu klašu lauku skola: Bremšmits Ivans Jēkaba d.,³⁴ Kaņeps Kirils Kirila d.

Nītaures pareizticīgo palīgskola: Vītoļiņš Jēkabs Pētera d.

Nītaures luterāņu draudzes skola: viena vakance, Balodis Pēteris Jāņa d.

Lože Jūlijs Dāvis Pētera d. pārgājis par skolotāju uz Katlakalna Krusta skolu.

Nītaures pagasta luterāņu skola: Kurmis Ernests Pauls Krišjāņa d., Zāmuels Antons Ernesta d.

Plaudis Alberts Pētera d. aizbraucis uz Ameriku revolūcijas dēļ.³⁵

XXIX. Nurmižu pagasts.

Nurmižu pagasta skola: Turausks Pēteris Dāvida d.

Neviens nav darbu atstājis.

XXX. Olaines pagasts.

Olaines baznīcas skola: Zeiferts Teodors Anša d., viņa palīgs Sestulis Andrejs Ivana d.

Rolbušu lauku skola: Bisenieks Oto Ivana d.

1905. gadā darbu atstāja: Rolbušu skolas skolotājs Dzenis Pēteris Pētera d., pārgājis strādāt uz Rīgu. Skolotāja palīgs Bergs Augusts Pētera d. pārgājis strādāt uz Cēsu apriņķi, aiziešanas iemesli nav zināmi. Dzenis un Bergs 1905. gadā tikuši ievēlēti nelikumīgajā rīcības komitejā.³⁶

XXXI. Pabažu pagasts.

Pabažu pagasta skola: Štāls Pēteris Andža d., Cīrulis Jānis Jāņa d.

Neviens darbu nav pārtraucis.

XXXII. Paltmales pagasts.

Paltmales pagasta skola: Lelups Jānis Jāņa d., Blūmfelde Lūcija Anša m.

Patvaļīgi darbu atstājis Rudzītis Aleksandrs Jāņa d., nav zināms, kur atrodas.

Ķempu pagasta skola: Bormanis Kārlis Pētera d.

XXXIII. Piņķu pagasts.

Nikolaja skola: Seržants Ernests Krišjāņa d., Irmāne Karolīna Ivana m.

Pētera skola: Ozoliņš Ivans Mihaila d.

Annas skola: Naumanis Fricis Mihaila d.

Švarcenhofas skola: Siliņš Pēteris Romana d.

XXXIV. Plāteres pagasts.

Plāteres pagasta skola: Aplociņš Eduards Friča d., Bīders Jānis. Taurītis Jānis atstāja darbu 1905. gada septembrī pēc paša vēlēšanās, aizbraucis uz Pēterburgu.

Akurāters Pēteris 1906. gada janvārī, ienākot soda ekspedīcijai, nozudis nezināmā virzienā.

XXXV. Rembates pagasts.

Rembates pagasta skola: Goba Jānis Mārtiņa d., skolā strādā kopš 1876. gada.

Skolotāja palīgs Hartmanis Pauls 1905. gada decembrī aizbraucis pie sava tēva uz Jaunsvirlaukas pagastu Kurzemē.³⁷

XXXVI. Ropažu pagasts.

Endzeļiņa pareizticīgo skola: Znotiņš Ivans Pētera d., Lapiņš Vasilis Pētera d.

Ropažu-Neilanda pagasta skola: Jansons Pēteris.

Ropažu luterāņu draudzes skola: Kaktiņš Kārlis.

Stalažs Jānis 1906. gadā aizgāja nezināmu iemeslu dēļ, viņa atrašanās vieta nav zināma.³⁸

Ropažu pagasta Aleksandra skola: Ieviņš Pēteris.

Rācenis Ivans aizbēga 1905. gadā varas iestāžu vajāšanas dēļ, šobrīd viņa atrašanās vieta nav zināma.

Ropažu draudzes skola: Gusmanis Augusts Reiņa d., Bullis Krišs Ernesta d.

XXXVII. Salas pagasts.

Jāņa lauku draudzes skola: Vismanis Jevgenijs Ivana d., Puriņš Pāvels Kārļa d.

Salas palīgskola: Spera Andrejs Jēkaba d.

Visi ir palikuši savās vietās.

XXXVIII. Salaspils pagasts.

Lauku pagasta skola: Bokše Andrejs Jāņa d., Jurgensons Eduards Jēkaba d.

Visi palikuši savās vietās.

XXXIX. Sidgundas pagasts.

Sidgundas pagasta skola: Reiznieks Jēkabs Andreja d.

Strādājis par skolotāju arī 1905. un 1906. gadā.

XXXX. Skrīveru pagasts.

Skrīveru pagasta skola: Strauis Kārlis Kaspara d., Ziediņš Andrejs Jēkaba d.

Kārklīšs Mārtiņš atstāja darbu 1906. gadā, iemesls un tagadējā atrašanās vieta nav zināma.³⁹

Ozoliņš Augusts Andreja d. atstāja darbu 1906. gadā, iemesls nav zināms, tagad dzīvo Jaunjelgavā.

Divu klašu ministrijas skola Skrīveros: Rozītis Ernests Jura d., Nāburgs Pēteris Ivana d.⁴⁰

XXXXI. Skultes pagasts.

Skultes draudzes skola: Gauja Augusts Jēkaba d., Bankovska Amālija Jāņa m.

Jurgensons Augusts Reiņa d. un Bašens Ernests⁴¹ kā aģitatori no pagasta ir aizbēguši.

Bērziņš Kārlis 1906. gadā nomiris.

Skultes pagasta Aleksandra skola: Bankovska Amālija Jāņa m.

XXXXII. Suntažu pagasts.

Pagasta luterāņu skola: vecākais skolotājs Libors Andžs Andža d., palīgs Priednieks Jūlijs Teodors Oto d.

Bijušais palīgs Žīgurs Jānis 1906. gada rudenī iestājās Tērbatas universitātē.

Luterāņu draudzes skola: Lože Pēteris.

Bijušais skolotājs Johans Krūmiņš pēc inspektora pavēles darbu atstāja un aizgāja strādāt Rīgas bāriņu namā.

Pareizticīgo draudzes skola: psalmotājs Jankovičs Jevstafijs.

Skolotājs Kļaviņš Jūlijs Jēkaba d. 1907. gada pavasarī pārgāja strādāt citur.

XXXXIII. Turaidas pagasts.

Turaidas divklasīgā ministrijas skola: Polikarns Ivans Pētera d., Bieziņš Augusts Justīna d., Akmentiņš Ivans Marlova d.

Neviens darbu nav atstājis.

XXXXIV. Ulbrokas-Stopiņu pagasts.

Ulbrokas-Stopiņu pagasta skola: Šīmanis Ivans Jēkaba d.⁴²

Bērziņš Jānis Jāņa d. 1905. gada pavasarī atstājis pagastu, jo nav varējis sadzīvot ar savu sievu, cik zināms, tad aizbraucis uz Ameriku.

XXXXV. Sējas pagasts.

Sējas pagasta skola: Švalbe Pēteris Pētera d., Nīmands Pāvels.

Skolotāja palīgi vēlējās saņemt lielāku algu, tāpēc Kaņepe Ernests pārgājis uz Krimuldas pagasta skolu, Everss Roberts uz Ādažu pagasta skolu, Balodis Eduards uz Daugavpils tirdzniecības skolu.

Jaunā pagasta skola: Eglīte Leontīne Kārļa m.

Inčukalna pagasta skola: Gangnuss Jānis Grigorija d., Pētersons Dāvids.

XXXXVI. Slokas pagasts.

Slokas Bilderiņu pagasta skola: Šulcs Augusts Jāņa d.

Reimanis Alberts Pētera d., Slokas-Bigaunčiema pagastskolas skolotāja Jansona palīgs 1905. un 1906. gadā darbu atstāja pēc paša vēlēšanās un tagad saimnieko Salenieku mājās Slampes pagastā.

Slokas-Bigaunčiema pagasta skola: Jansons Jānis Ulriha d., Bauce Alise Sīmaņa m.

XXXXVII. Stukmaņu pagasts.

Stukmaņu pagasta skola: Arnes Pēteris Jāņa d., Skudre Jēkabs Jēkaba d.

Stukmaņu Sofijas skola: Jansons Fricis Viļa d.

Lusbergs Otis darbu atstāja 1905. gadā slimības dēļ, tagad miris.

Valdības elementārskola: Panteļevs Aleksandrs Ivana d., Bikmane Elizabete.

Skolotāja Pelkene pēc pašas vēlēšanās 1906. gadā pārgāja strādāt uz Dubultiem.

Pareizticīgo draudzes palīgskola: Mihelsons.

Skolotājs Krūmiņš pēc paša vēlēšanās 1905. gadā pārgāja strādāt uz Kārdzabas pagastu.

XXXXVIII. Jumpravas pagasts.

Daugavas pagasta skola: Golanders Kārlis Indriķa d., Puriņš Eduards Miķeļa d.

Grāvītis Jānis Jēkaba d. 1905. gada decembra beigās aizbrauca nezināmā virzienā, un viņa atrašanās vieta pagasta valdei nav zināma.

Nikolaja pagasta skola: Rundelis Jūlijs Pētera d.

Olte Jānis Jēkaba d. 1906. gadā pārgājis uz Maskavu par rēķinvedi kādā rūpnīcā, jo tur labāka alga.

XXXXIX. *Jaunpils pagasts.*

Jurgensburgas luterāņu draudzes skola: Kaže Pēteris Jāņa d.
Odziņš Jānis Jāņa d. sakarā ar to, ka revolucionāri skolu slēdza,
tagad atrodas Kastrānes pagastā.

Jurgensburgas pareizticīgo draudzes skola: Plaude Kārlis
Jāņa d., Vītoliņš Nikolajs Mārtiņa d.

Lazdiņš Andrejs Andreja d. pārgājis uz Gramzdas ministrijas
skolu.

Jaunpils luterāņu pagasta skola: Kļaviņš Juris Kriša d., Kļaviņš
Kārlis Miķeļa d.

Kaņeps Eduards, izsūtīts uz Vjatkas guberņu.

Jaunpils Gustavsbergas luterāņu pagasta skola: Miezītis Andrejs
Jēkaba d.

Jaunpils pareizticīgo skola: Sniedze Pāvels Indriķa d.

Jaunpils pareizticīgo pagasta skola: Rags Pēteris Friča d.

Zimogs: Rīgas apsardzes nodaļa 1907. gada 5. septembrī. /sa-
ņēma/

1907. gada 4. septembrī. Rīgas apriņķa priekšnieks.

Avots: *Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs (LNA LVVA)*,
4568–8–27, 113.–120. lp. Tulkojums no krievu valodas.

ATSAUCES UN PIEZĪMES

- ¹ Detlef Henning (2011). *Revolution in Nordosteuropa und im Baltikum*. In: Detlef Henning (Hrsg.). *Revolution in Nordosteuropa*. Wiesbaden: Harrasowitz Verlag, S. 20.
- ² Andrejs Vičs (1920). Latviešu skolotāju sapulces. *Izglītības Ministrijas Mēnešraksts*, 10, 305. lpp.
- ³ Par dažādu politisko spēku, to skaitā Latviešu sociāldemokrātiskās strādnieku partijas, nostādnēm izglītības jautājumā sk.: Līga Lapa (1992). Arodorganizāciju pirmsākumi Latvijā 1905. gadā. *Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls*, 2, 99. lpp.

- ⁴ LNA LVVA, 4568–8–27, 1. lp.–6. lp. o. p.
- ⁵ Turpat, 5. lp., 5. lp. o. p.
- ⁶ Turpat, 65. lp.; 6989–2–42, 32. lp.
- ⁷ LNA LVVA, 4568–8–27, 53. lp.
- ⁸ *Rīgas Avīze*, 25.06.1909., Nr. 142.
- ⁹ Vairāki avoti uzrāda visai pretrunīgas ziņas. Tā “Jaunā Dienas Lapa” 1906. gada 19. janvārī raksta, ka 17. janvārī Ādažos nošauts rīcības komitejas loceklis skolotājs Blumbergs. Savukārt 1911. gada 28. novembrī, kad tiesāja Ādažu rīcības komitejas priekšsēdētāju Kārli Cimži, apsūdzēto vidū ir kāds Eduards Blumbergs, tātad iespējams, ka laikrakstā ievietotā ziņa ir kļūdaina. Šajā pašā “Jaunās Dienas Lapas” numurā ir stāstīts, ka 17. janvārī sodīts ar miesas sodu skolotājs Dreimanis. Biedrības “Piektais gads” materiāli vēsta, ka no darba ticis atlaists un vajāts skolotājs Jēkabs Bēne, kurš zaudējis skolotāja tiesības līdz pat 1912. gadam.
- ¹⁰ 1906. gada 16. janvārī soda ekspedīcija ieradās Ādažos otro reizi. Pirmajā reizē 1905. gada 31. decembrī K. Cimže pagasta dokumentāciju atdeva atpakaļ vecajai valdei. Baidoties no represijām, viņš aizbēga. Nav zināms, kad atgriezās, bet 1911. gada novembrī Rīgas apgabaltiesas 1. kriminālno-daļa viņu tiesāja, tiesa atzina, ka rīcības komitejā viņš darbojies pret savu gribu, un piesprieda 30 rubļu naudas sodu.
- ¹¹ Soda ekspedīcija Aderkašos otro reizi ieradās 30. janvārī, un skolotājs Ivans Bergs tika arestēts, likumīgā pagasta valde pielika lielas pūles, lai viņu atbrīvotu, un tas arī izdevās. Viņam noliedza strādāt Rīgas apriņķī par skolotāju pa karastāvokļa laiku, bet acīmredzot šis rīkojums ticis atcelts. Revolucionārās kustības organizētājs šajā apvidū Juliāns Kazmers atmiņās liecina, ka skolotājs Bergs bijis viens no pirmo sociāldemokrātisko pulciņu dalībniekiem.
- ¹² Pēteris Kalniņš 1905. gadā bijis apmēram 37 gadus vecs, strādājis Ķēču pagasta skolā. Iespējams, ka mācību procesā stingri ievēroja tautskolu inspekcijas prasības, nemēģinot ieviest ko jaunu, tāpēc radušās nesaskaņas ar jaunizvēlēto pagasta valdi, kas viņam pārtrauca maksāt algu. 1905. gada 29. decembrī viņš viesojies Taurupes Upīšu mājās, kur ieradušies apbruņoti cilvēki, kas viņu apcietinājuši un aizveduši, pēc tam uz ceļa ar četriem revolvera šāvieniem ticis nogalināts. Izmeklēšana rezultātus nedeva, un Rīgas apgabaltiesa 1907. gada 9. aprīlī lietu apturēja.
- ¹³ Skolotājs Bernhards Muižnieks bija Aizkraukles pagasta rīcības komitejas loceklis.
- ¹⁴ Ir ziņas, ka Bolderājas skolotājs Žanis Mačiņš piedalījies revolucionārajā kustībā un, baidoties no vajāšanām, darbu atstājis.
- ¹⁵ Pēteris Sēja (1880–1940) dzimis Doles pagastā. Doles draudzes skolas skolotājs (1900–1905). Tautskolotāju kongresa delegāts 1905. gada novembrī, ievēlēts par rīcības komitejas priekšsēdētāju, tautas milicijas vadītājs Dolē. 1906. gadā emigrējis uz Šveici. No 1920. gada Ārlietu ministrijas dienestā. Miris Stokholmā.

- ¹⁶ Krišjānis Šmits (1875–?) dzimis Pulkarnē, pagasta skolas skolotājs. 1906. gadā emigrējis uz Vāciju, 1908. gadā atgriezies, dzīvojis Liepājā ar svešu vārdu, ticis arestēts un izsūtīts uz Viļņu. No turienes mēģinājis atgriezties Latvijā, taču apcietināts un izmeklēšanā atklāts viņa istais vārds. 1910. gada jūlijā tiesāts par piedalīšanos revolucionārajos notikumos Dolē, piespriesti 8 gadi katorgā. 20.–30. gados dzīvojis Padomju Savienībā.
- ¹⁷ Jēkabs Godelis – Pulkarnes pagasta skolas skolotājs, Katlakalna pagasta rīcības komitejas loceklis, tautas milicis. Ierodoties soda ekspedīcijai, aizbēdzis.
- ¹⁸ Kārlis Jaunzems (1864–?) dzimis Salaspilī, bijis skolotājs Biķeru draudzes skolā, piedalījies baznīcas demonstrācijās, tautskolotāju kongresa dalībnieks, ticis ievēlēts tā centrālbirojā. Ierodoties soda ekspedīcijām, emigrējis, viņa vietā pieņemts skolotājs Heinrihs Luļļa. Nelegālais skolotāju birojs pret to izsludinājis boikotu.
- ¹⁹ Fricis Silarājs (1880–1947) – skolotājs Rīgā, Biķerniekos. Tautskolotāju kongresa dalībnieks, ticis ievēlēts tā centrālbirojā. Ierodoties soda ekspedīcijai, aizbēdzis. 1917. gadā pēc Februāra revolūcijas Pagaidu valdības Cēsu apriņķa komisārs, vēlāk strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. 20.–30. gados strādājis Padomju Savienībā.
- ²⁰ 1905. gada 20. septembra vakarā savās mājās caur logu tika nošauts bijušais skolotājs Pēteris Pētersons. Varas iestādes uzskatīja, ka slepkavība notikusi atreibības nolūkā par to, ka P. Pētersons ziņojis par nekārtībām Ikšķiles pagastā, kā arī Turkalnes un Ropažu skolās. Šajā sakarā uz aizdomu pamata tika aizturēts skolotājs J. Volfmanis, kurš vēlāk atbrīvots, bet atlaists no darba. Bez tam Rīgas apriņķa tautskolu inspektors 1905. gada 19. septembrī saņēma anonīmu iesniegumu no Turkalnes iedzīvotājiem, kurā bija izteikts lūgums pagastu atbrīvot no brīvdomīgā skolotāja J. Volfmaņa, kurš aģitē par sociālismu, pret dievu un māca darvinismu.
- ²¹ A. Lielmežs 1905. gada decembra sākumā tika ievēlēts Kastrānes pagasta rīcības komitejā. 1909. gada 11. maijā rīcības komitejas lietu iztiesāja Rīgas apgabaltiesas 1. kriminālodaļa. No visiem tās locekļiem divus soda ekspedīcija bija nošāvusi, četri bija aizbēguši. A. Lielmežam un vēl diviem rīcības komitejas locekļiem tiesa piesprieda 15 rubļu naudas sodu.
- ²² Skolotājs Jānis Knaģis kopā ar sievu Jūliju tika nošauti 1906. gada 25. augusta vakarā, mājas iedzīve izlauzīta. Viņš skolā strādāja kopš 1895. gada. 1905. gada decembrī J. Knaģis bija saņēmis draudu vēstuli, kurā par jaunās skolu programmas neieviešanu tika piedraudēts ar nāvi, bet nebija to ņēmis vērā. Izmeklēšana slepkavas neatklāja, bet visticamāk tie varēja būt mežabrāļa Jāņa Purenā grupas locekļi, kas tajā pašā dienā nošāva vēl vairākus Kastrānes pagasta saimniekus. Aizdomās par piedalīšanos šajos notikumos spīdzināšanā tika smagi sakropļots un nogalināts sagūstītais mežabrālis Kārlis Akermanis no Lielā pagasta.
- ²³ 1906. gada novembrī Latvijas Sociāldemokrātijas Skolotāju centrālais birojs izlaida uzsaukumu Biļetens Nr. 1, kurā pasludināja boikotu pret skolotāju

- Rudzīti, kurš jau bija ticis boikotēts Kalsnavā 1905. gada rudenī, pēc tam ieņēmis vajātā skolotāja Zvejnieka vietu Katlakalna Krusta baznīcas skolā.
- ²⁴ Jēkabs Kalniņš (Mākonis) (1879–1918) – pedagogs, rakstnieks. Dzimis Suntažos. Pēc Baltijas skolotāju semināra beigšanas strādājis Kandavā, tad Kubaņas apgabalā, 1904. gadā atgriezies Latvijā, strādājis Ķēčos. Sākoties represijām, aizbraucis uz Liepāju, kur dzīvojis ar Oto Šēnfelda vārdu. 1907. gadā apcietināts un 1909. gadā notiesāts ar 15 gadiem katorgā. Soda izcietis Smoļenskas katorgas cietumā. Pēc atbrīvošanas dzīvojis Kalačinskā. 1918. gadā, ienākot Kolčaka karaspēkam, nošāvijs.
- ²⁵ Ir norādes, ka Ernests Andreja d. Kaņeps 1906. gadā bijis Sējas pagasta skolotājs, par piedalīšanos revolucionārajā kustībā izsūtīts uz 4 gadiem uz Toboļskas guberņu.
- ²⁶ Pēteris Malta (1864–1942) dzimis Praulienas pagastā, bijis Kokneses pagastskolas pārzinis, viens no revolucionārās kustības vadītājiem Rīgas apriņķī. Izmeklēšanā pieteicies brīvprātīgi un nekavējoties ticis apcietināts. 1906. gada jūnijā Kokneses iedzīvotāji iesniedza Baltijas ģenerālgubernatoram kolektīvu lūgumrakstu ar daudziem parakstiem par sava skolotāja atbrīvošanu, bet tam nebija rezultātu. 1907. gada septembrī Rīgas apriņķa bruņotās sacelšanās prāvā notiesāts uz mūžu katorgā.
- ²⁷ Jānis Brazovskis (1884–?) dzimis Seces pagastā, Kokneses pagasta skolas otrais skolotājs. Tautas milicijas vadītājs Koknesē. Ierodoties soda ekspedīcijai, aizbēga. 1908. gadā policija ieguva ziņas, ka viņš dzīvo Pēterburgā ar Johana Brakoviča vārdu, bet tur viņu neizdevās apcietināt. Revolucionāro notikumu dalībnieku vidū valdīja viedoklis, ka viņš izmeklēšanas laikā kļuvis provokators, bet konkrētus pierādījumus tam nav izdevies iegūt.
- ²⁸ Biedrībai “Piektais gads” P. Miesnieks ir sniedzis ziņas, ka bijis aktīvs 1905. gada revolūcijas dalībnieks, piedalījies baznīcas demonstrācijās, bijis Jaunpiebalgas pagasta rīcības komitejas priekšdētāja vietnieks, ticis vajāts, ilgu laiku bijis mežabrālis, un ģimene izglābusies, tikai pateicoties radnieces Annas Miesnieces (prec. Ceras) palīdzībai. Savukārt Rīgas apgabaltiesas fondā atrodas P. Miesnieka sievas Karlīnas 1905. gada 4. augustā uradņikam Saulītim sniegtā liecība par to, ka viņas vīru pie Lēdmanes skolas šajā dienā kāds nepazīstams jauns vīrietis mēģinājis nogalināt, tiešā tēmējumā divas lodes trāpījušas kreisajā pusē krūtīs, bet viena labajā rokā. Pirms tam uzbrucējs vīram teicis, ka viņš kā skolotājs strādā pret sociālistiem un viņu vajag nošaut. Protokola sastādīšanas brīdī P. Miesnieks ārstējies Rīgā A. Auziņa privātklīnikā Parka ielā 6. Sakarā ar šo notikumu 1907. gada 1. martā Rīgas apgabaltiesas 3. Cēsu iecirkņa tiesu izmeklētājs veicis tiesu medicīnisko apskati, tātad P. Miesnieks šajā laikā bija pazīstams tiesvedībai kā cietušais, nevis aizdomās turamais.
- ²⁹ 1906. gada decembra vidū atriebības nolūkos tika nodedzināts skolotāja A. Lubānieša labības šķūnis.
- ³⁰ Emmas Piegāzas brālis Artūrs Piegāzs bija viens no revolucionārās kustības vadītājiem Skrīveru apkaimē, kuru Rīgas apriņķa bruņotās sacelšanās prāvā notiesāja uz nāvi un 1907. gada 11. septembrī nošāva.

- ³¹ Juris Kosa (1878–1967) dzimis Birzgales pagastā. Pēc skolotāju semināra beigšanas strādājis dažādās vietās, to skaitā Madlienā, Lēdurgā, Aijažos. Piedalījies revolucionārajos notikumos. 1906. gada aprīlī Vidridžu muižas pārvaldnieks sūdzējās Rīgas apriņķa priekšnieka jaunākajam palīgam, ka 1905. gada decembrī pie viņa muižā ielauzušies bruņoti cilvēki un konfiscējuši ieročus. Starp tiem viņš pazinis bijušo Aijažu pagasta skolas skolotāju Kosu. Notikumu tālāk izmeklējot, izrādījās, ka pats pārvaldnieks lūdzis muižu aizsargāt, tādēļ arī ieroči tikuši paņemti, un tiesvedība tika apturēta. Tomēr 1906. gada 17. novembrī pagaidu karatiesa Jelgavā viņu notiesāja par citiem nodarījumiem uz mūža nometinājumu Sibīrijā. No turienes atgriezies pēc Februāra revolūcijas, strādājis pedagoģiskajā darbā, nodarbojies ar rakstniecību.
- ³² Marta Rinka (1880–1953) dzimusi Rīgā, kopā ar A. Dombrovska meitu Katrīnu izveidoja pirmo bērnudārzu Rīgā – Zaļo skolu Vecmilgrāvī. Kad soda ekspedīcija 1906. gada janvārī Ziemeļblāzmas ēku nodedzināja, skolu slēdza. M. Rinka mācījās Berlīnē, tad atgriezās un aktīvi darbojās atturības biedrībā “Ziemeļblāzma” un pedagoģiskajā darbā. Otrā pasaules kara beigu posmā aizbrauca uz Vāciju, pēc tam pārcēlās uz ASV, kur mirusi.
- ³³ Jānis Breikšs (1850–1915) dzimis Vecpiebalgā. Beidzis Baltijas skolotāju semināru, no 1878. gada Mangaļu jūrskolas direktors, miris evakuācijā Veļikije Lukos. 1906. gada 30. oktobra pēcpusdienā skolā ielauzās divi nepazīstami bruņoti cilvēki un nolauņēja naudu, vērtspapirus, skolas zīmogus un divus revolverus. Policijas aizdomas krita uz Dombrovska kokzāģētavas strādniekiem Pēteri Daudzemani un Andreju Zvirgzdiņu, kuri jau bija paguvuši aizbēgt. A. Zvirgzdiņš tai pašā laikā bija meklēšanā sakarā ar Skrīveru pils dedzināšanu. Abus aizdomās turamos neizdevās atrast.
- ³⁴ Biedrības “Piektais gads” fondā ir ziņas, ka Nītaures skolotājs Jānis Bremšmits (1862–?) piedalījies revolucionārajos notikumos pagastā, skolā rikojis sapulces. Ierodoties soda ekspedīcijai, ticis apcietināts un spīdzināts, izsisti zobi. Vēlāk emigrējis.
- ³⁵ Alberts Plaudis (1882) dzimis Drabešu pagasta Ģikšos. Mācījies Valkas skolotāju seminārā. Nītaures pils dedzināšanas izmeklēšanas lietā ir atzīmēts, ka skolotājs Plaudis bijis viens no galvenajiem aģitatoriem, bet 1905. gada decembra beigās pazudis. 20.–30. gados bijis Elkšņu pamatskolas pārzinis.
- ³⁶ Laikrakstā “Mūsu Laiki” 1906. gada 6. martā ir atzīmēts, ka, ienākot soda ekspedīcijai Olainē, Rolbušu skola tikusi slēgta, skolotājs P. Dzenis aizbēdzis, bet skolotājs A. Bergs apcietināts.
- ³⁷ Skolotājs Hartmanis bija starp Rembates-Lielvārdes tautas sapulces delegātiem, kurus 1905. gada novembra sākumā Rīgas apriņķa priekšnieks Žilinskis ar dragūniem arestēja un ieslodzīja Rembates pils pagrabā, bet kurus zemnieki atbrīvoja. Rīgas apriņķa bruņotās sacelšanās prāvā viņš netika apsūdzēts.
- ³⁸ Skolotājs Jānis Stalažs (1878–?) piedalījās 1905. gada 13. novembra Ropažu tautas sapulcē, kur stāstīja par tautskolotāju kongresu Rīgā. Sapulcei uz-

bruka dragūni un piecus tās dalībniekus nogalināja, ap sešpadsmit ievainoja. Viņu 1906. gada 16. janvārī arestēja, pēc laikrakstu ziņām, viņš pats ieradies pie Rīgas apriņķa priekšnieka, lai sniegtu paskaidrojumus par notikušajiem mītiņiem. Ir ziņas, ka J. Stalažu atbrīvoja un viņš emigrēja.

- ³⁹ Rīgas apriņķa bruņotās sacelšanās prāvas sagatavošanas gaitā vairāki apsūdzētie liecināja par skolotāja Mārtiņa Kārkliņa līdzdalību revolucionārajos notikumos – runājis mītiņos, bijis revolucionārās komitejas loceklis. Skriveru stacijas priekšnieks Andrejs Kļaviņš pat atzinis, ka M. Kārkliņš bijis viens no revolucionārās kustības vadītājiem apkaimē. Ir ziņas, ka 1906. gada martā viņš atradies apcietinājumā Jaunjelgavas policijas iecirknī, jo citas aresta telpas bijušas pārpildītas. Baltijas pagaidu ģenerālgubernators ieteicis viņam piemērot administratīvu sodu, kas acīmredzot arī izdarīts, un skolotājs Kārkliņš ticis atbrīvots. Minētās prāvas apsūdzēto izmeklēšanas laikā M. Kārkliņu vairs nav bijis iespējams atrast.
- ⁴⁰ Pareizticīgo skolas skolotājs P. Nāburgs arī tika iesaistīts revolucionāro notikumu izmeklēšanā, bet mēģinājis sniegt iespēju robežās neitrālas liecības, kā arī apliecinājis dažu personu lojalitāti.
- ⁴¹ Ernests Bašens, īstajā vārdā Ernests Voldemārs Bastjānis (1884–1975) dzimis Pociema pagastā, ieguvis skolotāja tiesības Maskavā, strādājis par skolotāju Skultē. LSDSP biedrs no 1904. gada. 1906. gada rudenī Rīgā apcietināts, bet vēlāk atbrīvots. 1917. gadā darbojies Vidzemes zemes padomē. Latvijas Republikas Saeimas deputāts, 1926.–1927. gadā finanšu ministrs. Otrā pasaules kara beigās aizbraucis uz Vāciju, no turienes emigrējis uz ASV, miris Bostonā.
- ⁴² Rīgas apriņķa priekšnieks P. Žilinskis 1906. gada 6. janvārī ziņojis, ka iepriekšējā dienā ticis apcietināts un arestantu labošanas nodaļā ievietots Stopiņu pagasta skolas skolotājs Jānis Jēkaba d. Šīmanis, kas piedalījies mītiņu organizēšanā un iznīcinājis valdnieka portretu.